

CZYNNOŚCI KOMORNIKA SĄDOWEGO W POSTĘPOWANIU EGZEKUCYJNYM

Aleksandra Anna Mazur

EDYTOWALNE WZORY DOSTĘPNE ONLINE

Wolters Kluwer

CZYNNOŚCI KOMORNIKA SĄDOWEGO W POSTĘPOWANIU EGZEKUCYJNYM

CZYNNOŚCI KOMORNIKA SĄDOWEGO W POSTĘPOWANIU EGZEKUCYJNYM

Aleksandra Anna Mazur

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2022

Stan prawny na 1 września 2022 r.

Aleksandra Anna Mazur, nr ORCID: 0000-0003-3841-4682

Wydawca

Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący

Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne

Agnieszka Witczak

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-830-2

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
----------------------------	----------

Wprowadzenie	11
---------------------------	-----------

Rozdział 1

Charakter czynności komornika sądowego w postępowaniu egzekucyjnym	13
---	-----------

1.1. Czynności komornika w postępowaniu egzekucyjnym	14
--	----

1.2. Czym jest pierwsza czynność egzekucyjna?	19
---	----

1.2.1. Zawiadomienie dłużnika przy pierwszej czynności egzekucyjnej	23
---	----

1.2.2. Wezwanie do złożenia wykazu majątku w kontekście pierwszej czynności egzekucyjnej	26
--	----

1.3. Ostatnia czynność egzekucyjna	31
--	----

Rozdział 2

Formy czynności komornika sądowego	36
---	-----------

2.1. Uwagi wprowadzające	36
--------------------------------	----

2.2. Postanowienie	38
--------------------------	----

2.2.1. Postanowienie kończące postępowanie	39
--	----

2.2.2. Postanowienie wpadkowe	47
-------------------------------------	----

2.2.3. Budowa postanowienia komornika sądowego	48
--	----

2.3. Zarządzenie	51
------------------------	----

2.4. Protokół	61
---------------------	----

2.5. Wniosek	67
--------------------	----

2.6. Zaświadczenie	72
--------------------------	----

2.7. Obwieszczenie	74
--------------------------	----

2.8. Dokumenty elektroniczne i forma elektroniczna	75
2.9. Czynności w systemie teleinformatycznym	83

Rozdział 3

Szczególne rodzaje czynności komornika sądowego	94
3.1. Rozszerzenie egzekucji	94
3.2. Dochodzenie przeprowadzane przez komornika	96
3.3. Przekazanie wniosku	97
3.4. Odmowa wszczęcia egzekucji	103
3.5. Stwierdzenie prawomocności, wzmianka o wyniku egzekucji i zakończenie sprawy	108
3.6. Pouczenia stron i uczestników postępowania przez organ egzekucyjny	111
3.7. Wysłuchanie wierzyciela i dłużnika przed zawieszeniem albo umorzeniem postępowania	114
3.8. Żądanie udzielenia wyjaśnień i żądanie udzielenia informacji	116

Rozdział 4

Warunki formalne i skuteczność czynności egzekucyjnej	122
4.1. Uwagi wprowadzające	122
4.2. Prawomocność, wykonalność i skuteczność czynności komornika	123
4.3. Niezachowanie warunków formalnych czynności komornika sądowego	130
4.4. Skarga na czynności komornika sądowego a inne środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym. Instytucja uznania skargi przez komornika	138

Wnioski	153
----------------------	------------

Tezy	157
-------------------	------------

Wzory pism	163
Wzór nr 1. Zarządzenie komornika o wezwaniu do usunięcia braków pisma	165
Wzór nr 2. Zarządzenie komornika o zwrocie wniosku z brakami formalnymi	171
Wzór nr 3. Wezwanie o zaliczkę	175
Wzór nr 4. Wezwanie o zaliczkę	181
Wzór nr 5. Zawiadomienie dłużnika o wszczęciu egzekucji	186
Wzór nr 6. Protokół zajęcia wynagrodzenia za pracę	206
Wzór nr 7. Protokół zajęcia wierzytelności o charakterze periodycznym	219
Wzór nr 8. Postanowienie o przekazaniu – zbieg egzekucji prowadzonych przez dwóch komorników do wierzytelności z ZUS i US	231
Wzór nr 9. Zawiadomienie dłużnika zajętej wierzytelności o umorzeniu egzekucji	240
Wzór nr 10. Zawiadomienie dłużnika zajętej wierzytelności o rozstrzygnięciu zbiegu	243
Wzór nr 11. Zarządzenie o przekazaniu akt do komornika	246
Wzór nr 12. Postanowienie o przekazaniu sprawy – stwierdzenie niewłaściwości	249
Wzór nr 13. Zarządzenie – wezwanie wierzyciela do wskazania komornika	255
Wzór nr 14. Zarządzenie – żądanie udzielenia informacji do Powiatowego Urzędu Pracy	259
Wzór nr 15. Postanowienie o powołaniu biegłego do oszacowania nieruchomości	263
Wzór nr 16. Postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego w całości	271
Wzór nr 17. Zajęcie udziału w nieruchomości	279
Wzór nr 18. Obowiązek informacyjny o przetwarzaniu danych osobowych	288

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.)
- k.p.** – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2022 r. poz. 1510 ze zm.)
- k.p.c.** – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.)
- RODO** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie o biurowości** – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.12.2018 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad prowadzenia biurowości, rachunkowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych (Dz.U. poz. 2517)
- rozporządzenie w sprawie grzywien** – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 29.07.2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia egzekucji grzywien i kar pieniężnych orzeczonych w postępowaniu cywilnym, a także kosztów sądowych w sprawach cywilnych, przysługujących Skarbowi Państwa (Dz.U. poz. 1227)
- u.g.n.** – ustawa z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2021 r. poz. 1899 ze zm.)
- u.k.k.** – ustawa z 28.02.2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2021 r. poz. 210 ze zm.)
- u.k.s.** – ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1168 ze zm.)

u.k.s.e.	– ustawa z 29.08.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2018 r. poz. 1309 ze zm.) – akt archiwalny
ustawa o pomocy	– ustawa z 7.09.2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2022 r. poz. 1205)
ustawa zmieniająca	– ustawa z 4.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469)

Czasopisma, publikatory urzędowe i zbiory orzecznictwa

Dz.U.	– Dziennik Ustaw
Dz.Urz. UE	– Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
GSP	– Gdańskie Studia Prawnicze
OSAB	– Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej
OSN(C)	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego (Izba Cywilna)
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
PES	– Problemy Egzekucji Sądowej
PiP	– Państwo i Prawo
PPEgz.	– Przegląd Prawa Egzekucyjnego
Prok. i Pr.-wkł.	– Prokuratura i Prawo – wkładka
PS	– Przegląd Sądowy

Inne

NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– Sąd Apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SR	– Sąd Rejonowy

WPROWADZENIE

Publikacja ma na celu usystematyzowanie tematyki związanej z czynnościami komornika sądowego w postępowaniu egzekucyjnym oraz wyjaśnienie kluczowych dla tych czynności zagadnień. Z uwagi na obszerność tematyczną niniejsza publikacja została zawężona do czynności egzekucyjnych i nieegzekucyjnych komornika wykonywanych w ramach postępowania egzekucyjnego, z jednoczesnym omówieniem wybranych czynności i zagadnień. Ponieważ przepisy prawa nie zawsze wskazują wprost, w jakiej formie komornik sądowy powinien dokonać czynności (np. postanowienie, zarządzenie, protokół), konieczne jest ustalenie podstawowych zasad w tej materii. Brak jednoznaczności w posługiwaniu się terminami procedury egzekucyjnej przez ustawodawcę i niejednolita nomenklatura przyjęta w doktrynie skutkują wykształcaniem i utrwalaniem odmiennych praktyk w procedowaniu, co może prowadzić do naruszania przepisów postępowania, a ponadto podważać zasadę pewności prawa. W pracy będę bronić tezy, że komornik sądowy jako organ egzekucyjny dokonuje zarówno czynności egzekucyjnych, jak i innych czynności, które takiego charakteru nie mają i nie powinny być określane jako czynności egzekucyjne, a przynajmniej nie jako czynności egzekucyjne *sensu stricto*. Jednocześnie postaram się wykazać, że czynności komornika sądowego powinny być dokonywane za pomocą formy wskazanej w ustawie, ponieważ niezachowywanie warunków danej czynności obarcza ją wadami prawnymi. Dodatkowo spróbuję zwrócić uwagę na nieefektywność niektórych rozwiązań przyjętych na gruncie postępowania egzekucyjnego.

Rozdział 1

CHARAKTER CZYNNOŚCI KOMORNIKA SĄDOWEGO W POSTĘPOWANIU EGZEKUCYJNYM

Przepisy prawa egzekucyjnego nie wyjaśniają pojęcia czynności egzekucyjnej. W słowniku języka polskiego jedną z definicji słowa „egzekucja”¹ jest „przewidziane prawem i stosowane na mocy decyzji sądu lub organu władzy administracyjnej ściąganie należności skarbowych lub długów”. Termin „egzekutor” jest wyjaśniany jako „osoba upoważniona do wykonywania wyroku sądowego, zarządzenia władz itp.”, a w drugim znaczeniu jako „urzędnik ściągający należności skarbowe, kary pieniężne z zastosowaniem środków przymusu”. Z kolei słowo „egzekwować”² w języku prawniczym oznacza „realizować orzeczenia władz administracyjnych lub sądowych z zastosowaniem środków prawnych”³. Punktem wyjścia do ustalenia, czym w istocie jest czynność egzekucyjna, powinna być próba sformułowania definicji pierwszej czynności egzekucyjnej, do której bezpośrednio odwołuje się przepis art. 805 Kodeksu postępowania cywilnego⁴, a następnie próba zdefiniowania czynności egzekucyjnej jako takiej.

¹ Innym znaczeniem tego słowa jest: „wykonanie z mocy prawa kary cielesnej i wyroku śmierci”, *Popularny słownik języka polskiego*, red. B. Dunaj, Warszawa 2000, s. 124.

² Innym znaczeniem tego słowa jest: „dopilnowywać wykonania zleconej pracy, spełnienia obowiązku”, *Popularny słownik...*, red. B. Dunaj, s. 125.

³ *Popularny słownik...*, red. B. Dunaj, s. 124-125.

⁴ Ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.).

1.1. Czynności komornika w postępowaniu egzekucyjnym

Egzekucję sądową mogą prowadzić sąd albo działający przy sądzie rejonowym komornik sądowy. Komornik sądowy jest organem egzekucyjnym najczęściej występującym w postępowaniach egzekucyjnych państw europejskich, który został przejęty do prawa polskiego z procedury francuskiej. Sąd w polskim prawie egzekucyjnym może pełnić podwójną rolę – organu nadzorującego czynności komornika oraz organu egzekucyjnego, prowadzącego egzekucję w zakresie wskazanym w ustawie⁵. Organ egzekucji sądowej posiada legitymację do dokonywania czynności w imieniu państwa, które wyposaża go w kompetencje władcze i możliwość stosowania środków przymusu.

W myśl art. 2 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych⁶ komornik sądowy jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym. Komornik sądowy jest organem władzy publicznej, powoływanym i nadzorowanym przez Ministra Sprawiedliwości. Z piastowania tej funkcji wynika zarówno podwyższona ochrona, jak i wzmożona odpowiedzialność (karna)⁷. Czynności komornika sądowego podlegają nadzorowi judykacyjnemu, administracyjnemu i korporacyjnemu⁸. Komornik jest organem monokratycznym, którego działania są ukierunkowane na wykonanie zadań wskazanych przez ustawę. Celem przygotowania do zawodu komornika sądowego dopuszczalne jest zlecenie przez komornika asesorowi komorniczemu dokonywania niektórych czynności w przypadkach przewidzianych w ustawie (art. 3 ust. 2 zdanie drugie i trzecie u.k.s.). Podstawową kompetencją tego organu egzekucyjnego jest urzeczywistnianie orzeczeń sądowych

⁵ E. Wengerek, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1970, s. 76–78.

⁶ Ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1168 ze zm.), art. 2 ust. 1, art. 12.

⁷ J. Misztal-Konecka, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 206.

⁸ J. Misztal-Konecka, *Postępowanie...*, s. 205.

i innych tytułów wykonawczych opiewających na świadczenie pieniężne i niepieniężne. Komornik wykonuje wskazane powyżej czynności w ramach swoich kompetencji, na własny rachunek⁹.

Szczegółowy katalog czynności komornika sądowego określają przepisy art. 3 ust. 3 i 4 u.k.s., zgodnie z którymi do zadań komornika należy:

- 1) wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach o roszczenia pieniężne i niepieniężne oraz zabezpieczenie roszczeń, w tym europejskich nakazów zabezpieczenia na rachunku bankowym, z uwzględnieniem wyjątków przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego;
- 2) wykonywanie innych tytułów wykonawczych oraz tytułów egzekucyjnych, które podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej bez zaopatrywania ich w klauzulę wykonalności;
- 3) wykonywanie postanowień o zabezpieczeniu środka dowodowego oraz postanowień nakazujących wydanie środka dowodowego w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej;
- 4) wykonywanie postanowień o zabezpieczeniu spadku lub sporządzanie spisu inwentarza;
- 5) wykonywanie zadań określonych w innych niż Kodeks postępowania cywilnego ustawach;
- 6) osobiste doręczanie bezpośrednio adresatowi zawiadomień sądowych, pism procesowych oraz innych dokumentów sądowych za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty albo stwierdzeniem, że adresat pod podanym adresem nie zamieszkuje, na zlecenie sądu albo wniosek powoda zobowiązanego przez sąd na podstawie art. 139¹ § 1 k.p.c.¹⁰;
- 7) podejmowanie czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata na zlecenie sądu albo wniosek powoda zobowiązanego przez sąd na podstawie art. 139¹ § 1 k.p.c.;

⁹ J. Misztal-Konecka, *Rozdział 7. Legitymacja komornika do wnoszenia zażalenia w sądowym postępowaniu cywilnym* [w:] *Środki zaskarżenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Zbiór studiów*, red. J. Misztal-Konecka, Sopot–Warszawa 2017, s. 117.

¹⁰ Art. 759² § 2 k.p.c.: Do doręczeń dokonywanych za pośrednictwem komornika w postępowaniu egzekucyjnym przepisu art. 139¹ k.p.c. nie stosuje się.

- 8) sporządzanie protokołu stanu faktycznego;
- 9) sprawowanie urzędowego nadzoru nad dobrowolnymi publicznymi licytacjami, z przybiciem najniższej lub najwyższej oferty – na wniosek organizatora licytacji.

Zgodnie z art. 29 ust. 1 u.k.s. przy wykonywaniu czynności poza kancelarią komornik jest obowiązany okazać identyfikator¹¹.

Do 27.12.2007 r. Kodeks postępowania cywilnego rozróżniał czynności egzekucyjne i czynności komorników¹². Obecnie do „czynności komornika” ustawa odwołuje się w przepisie art. 810 k.p.c., odnosząc się do czynności wykonywanych przez komornika poza siedzibą kancelarii. Jeden z najbardziej uznanych znawców procedury egzekucyjnej – E. Wengerek z przepisu art. 759 § 1 k.p.c. (który stanowi, że czynności egzekucyjne są wykonywane przez komorników z wyjątkiem czynności zastrzeżonych dla sądów) oraz pośrednio z przyjętej w nauce definicji czynności procesowej – rozumianej jako formalna czynność podmiotu procesu, która wywołuje skutki procesowe – wywodził podział czynności na: czynności egzekucyjne (czyli czynności organu egzekucyjnego) i czynności postępowania egzekucyjnego (rozumiane jako czynności dokonywane przez inne podmioty w postępowaniu egzekucyjnym). E. Wengerek wskazywał, że aby czynność organu egzekucyjnego była czynnością egzekucyjną, musi posiadać odpowiednią formę i być zorganizowana w odpowiednim miejscu i czasie¹³. Warunkami zachowania tej formy są: zachowanie właściwości podmiotowej (tj. podjęcie czynności przez organy posiadające ku temu kompetencje) i zachowanie właściwości przedmiotowej (czyli organizacja czynności w odpowiedniej formie, miejscu i czasie). Według E. Wengereka naruszenie właściwości podmiotowej

¹¹ Jego wzór określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 30.11.2018 r. w sprawie określenia wzoru identyfikatora komornika sądowego (Dz.U. poz. 2336).

¹² E. Wengerek, *Sądowe...*, s. 102. W art. 759 § 1 ustawy z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296) ustawodawca używał określenia „czynności egzekucyjne”, a w art. 772 tejże ustawy odnosił się do „czynności komorników”.

¹³ E. Wengerek, *Sądowe...*, s. 103.

może skutkować nieważnością postępowania¹⁴, a naruszenie właściwości przedmiotowej nieważnością tej czynności. Właściwością organów egzekucyjnych E. Wengerek określał legitymację do dokonywania czynności egzekucyjnych, a za właściwość miejscową komornika uważał określony obszar terytorialny, na jakim może on działać, tj. okręg urzędowy, przy danym sądzie rejonowym, a w razie spełnienia przesłanek ustawowych także obszar apelacji sądu rewiru komornika¹⁵. Autor ten jako „formy czynności egzekucyjnych” wymienił:

- 1) zawiadomienie o wszczęciu egzekucji (art. 805 k.p.c.),
- 2) zarządzenie o otworzeniu i przeszukaniu (rewizja) mieszkania oraz innych pomieszczeń i schowków dłużnika (art. 814 k.p.c.),
- 3) postępowanie z pieniędzmi pozyskanymi w toku postępowania (art. 852, 808 i 807 k.p.c.),
- 4) udokumentowanie przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego w postaci wzmianki o wyniku egzekucji (art. 816 k.p.c.).

Poza powyższym podziałem E. Wengerek wskazał także na szczególne formy czynności komornika, związane często z czynnościami manualnymi, jak na przykład wykonanie nakazu aresztu i osobiste doręczenie zawiadomienia (art. 1057 k.p.c.) oraz odebranie rzeczy (art. 1041 k.p.c.)¹⁶.

Od użytego przez E. Wengera sformułowania „forma czynności egzekucyjnych” należy odróżnić formę czynności prawnych w ujęciu cywilistycznym. W prawie cywilnym termin „forma czynności prawnych” odnosi się do sposobu, w jaki czynność ta została wyrażona: ustnie, pisemnie, *per facta concludentia* czy za pomocą kwalifikowanej formy czynności, np. aktu notarialnego, albo formy elektronicznej. Wobec braku innych adekwatnych terminów odnoszących się do sposobu wyrażenia czynności egzekucyjnych, uwzględniając stosowanie określenia „forma” przez ustawodawcę¹⁷, należy przyjąć, że termin „forma czynności egzekucyjnej” będzie odnosił się do posta-

¹⁴ E. Wengerek, *Sądowe...*, s. 102.

¹⁵ E. Wengerek, *Sądowe...*, s. 89.

¹⁶ E. Wengerek, *Sądowe...*, s. 103–105.

¹⁷ Na przykład art. 766 zdanie drugie k.p.c., zgodnie z którym „sąd wydaje orzeczenia w formie postanowień”.

nowień, zarządzeń, protokołów i innych dokumentów sporządzanych przez komornika w celu dokonania czynności, które mają wywołać określone przepisami skutki prawne.

Również K. Korzan podkreślał, że w celu wywołania określonych skutków prawnych każda czynność egzekucyjna musi zostać podjęta w określonej formie, a ponadto w określonym miejscu i czasie – osadzonym w toku danego postępowania egzekucyjnego. „Czynności egzekucyjne”, obok „czynności zmierzających do realizacji tytułu wykonawczego w trybie dobrowolnym”, K. Korzan zaliczał do „czynności postępowania wykonawczego”. Uważał on, że czynności postępowania egzekucyjnego mieszczą się w zakresie czynności procesowych¹⁸. Według K. Korzana czynności postępowania egzekucyjnego posiadają niejednolity charakter i powinny być dzielone według kryterium przymusu na: „czynności egzekucyjne” i „zwykle czynności procesowe podejmowane w ramach postępowania egzekucyjnego”¹⁹.

W. Tomalak czynności komornika sądowego w postępowaniu egzekucyjnym określał mianem „czynności postępowania egzekucyjnego”²⁰. J. Misztal-Konecka dzieli czynności postępowania egzekucyjnego na zwykle czynności procesowe (czyli czynności procesowe w ścisłym znaczeniu) oraz czynności egzekucyjne (czyli czynności organów egzekucyjnych we właściwym postępowaniu). Do czynności egzekucyjnych sądu J. Misztal-Konecka odnosi art. 766 k.p.c., wskazując, że sąd dokonuje czynności egzekucyjnych w formie postanowienia²¹.

¹⁸ K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986, s. 232.

¹⁹ K. Korzan, *Sądowe...*, s. 228–230.

²⁰ W. Tomalak, *Status ustrojowy i procesowy komornika sądowego*, Warszawa 2014, s. 254.

²¹ J. Misztal-Konecka, *Postępowanie...*, s. 346–347. Z kolei O. Marcewicz formę postanowienia odnosi do orzeczeń sądu zapadłych w postępowaniu egzekucyjnym, w których sąd jest organem egzekucyjnym – O. Marcewicz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz do art. 730–1217*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017, komentarz do art. 766 k.p.c., s. 147.

Dla J. Świeczkowskiego istotne w wyjaśnianiu pojęcia czynności egzekucyjnych jest z kolei ich ściśle powiązane z prowadzoną egzekucją – o podejmowaniu czynności egzekucyjnych może być mowa wyłącznie w ramach wszczętej i toczącej się egzekucji, która nie występuje jednak w każdym postępowaniu egzekucyjnym. Zgodnie z poglądem J. Świeczkowskiego czynnością egzekucyjną jest „każde określone co do formy, treści, miejsca i czasu działanie powołanego do tego organu egzekucyjnego w stosunku do osób podlegających egzekucji sądowej, podjęte w toczącej się egzekucji na podstawie przyznanych mu uprawnień władczych dla zapewnienia wierzycielowi zaspokojenia. Czynności, które nie spełniają przedstawionych warunków, nie są czynnościami egzekucyjnymi. Należą one do czynności postępowania egzekucyjnego”²². Konieczność podziału na czynności egzekucyjne i czynności w postępowaniu egzekucyjnym zauważa również R. Reiwer²³.

1.2. Czym jest pierwsza czynność egzekucyjna?

Termin „wszczęcie postępowania egzekucyjnego” nie jest tożsamy ze „wszczęciem egzekucji”, egzekucja jest bowiem prowadzona w ramach postępowania egzekucyjnego²⁴. Egzekucję wszczyna komornik, a postępowanie egzekucyjne wszczyna wierzyciel. Czynności egzekucyjne muszą pozostawać zatem w bezpośrednim związku z prowadzoną egzekucją, ponieważ mogą być one dokonywane wyłącznie w obrębie egzekucji wszczętej przez kompetentny do tego organ.

Odrębność w zakresie wszczęcia egzekucji i wszczęcia postępowania egzekucyjnego jest widoczna już na etapie „zawiadomienia o wszczęciu egzekucji”, które częstokroć w kancelariach komorniczych funkcjonowało pod nazwą „zawiadomienia o wszczęciu postępowania egzekucyjnego”. Zawiadamianie o wszczęciu egzekucji rozumianej całościowo

²² J. Świeczkowski, *Umorzenie postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 823 k.p.c.*, GSP 2011/2, s. 453–470.

²³ R. Reiwer [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, red. R. Reiwer, Warszawa 2019, s. 805.

²⁴ W. Grajdura [w:] *Metodyka pracy komornika sądowego*, red. A. Marciniak, M. Michalska-Marciniak, Sopot 2015, s. 357.

jako proces egzekucji może także wynikać z językowej zbieżności rzeczownika „egzekucja”, rozumianego jako pojedyncza czynność egzekucyjna, i słowa „egzekucja” odnoszącego się do ogółu czynności egzekucyjnych. Instytucja zawiadomienia dłużnika o wszczęciu egzekucji, unormowana w przepisie art. 805 § 1 k.p.c., jest jednak czynnością związaną z pierwszą czynnością egzekucyjną, która dokonywana jest przez komornika wobec dłużnika.

Na potrzebę rozdzielenia pojęcia „wszczęcia egzekucji” od „wszczęcia postępowania egzekucyjnego” wskazuje też A. Klich²⁵. Konieczność rozróżnienia tych terminów jest związana ze skutkami, jakie wywołuje wszczęcie egzekucji względem dłużnika (art. 805 § 1 k.p.c.). Niejasności nasuwają się wobec braku definicji legalnej terminu „czynność egzekucyjna”. Za przykład pierwszej czynności egzekucyjnej wskazana Autorka podaje: przy egzekucji świadczenia pieniężnego – zajęcie konkretnego składnika majątku dłużnika egzekwowanego, a przy egzekucji o świadczenie niepieniężne – wezwanie dłużnika do dobrowolnego wykonania obowiązku we wskazanym terminie (w trybie art. 1049 k.p.c.). W dalszej części wywodu A. Klich trafnie podkreśla, że pierwsza czynność egzekucyjna to czynność dokonywana względem dłużnika. Jednakże można polemizować z jej konkluzją, że pierwszą czynnością egzekucyjną w rozumieniu art. 805 k.p.c. stanowi wezwanie dłużnika do złożenia wykazu majątku w trybie art. 801 § 1 k.p.c. Podobne spojrzenie na powyższe zagadnienie ma również M. Łochowski, dla którego przy pierwszej czynności egzekucyjnej brak jest konieczności kierowania egzekucji do konkretnego składnika majątku dłużnika – pierwsza czynność egzekucyjna może się sprowadzać wyłącznie do wezwania dłużnika do złożenia lub złożenia przez niego wyjaśnień (art. 801 k.p.c.)²⁶.

Obecnie w doktrynie najczęściej przyjmuje się, że czynności egzekucyjne są czynnościami organu egzekucyjnego, a czynności postę-

²⁵ A. Klich [w:] *System Postępowania Cywilnego*, t. 8, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2021, s. 687–688.

²⁶ M. Łochowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz. Art. 506–1217*, red. T. Szancilo, Legalis, komentarz do art. 805 k.p.c.

powania egzekucyjnego są czynnościami stron i uczestników postępowania. Niektórzy przedstawiciele doktryny uważają, z czym się nie zgodzę, że zawężająca wykładania językowa pojęcia czynności egzekucyjnej – do czynności organu egzekucyjnego zmierzającej do zaspokojenia wierzyciela stoi w sprzeczności z wykładnią niektórych przepisów (tu np. art. 759 k.p.c.)²⁷.

W piśmiennictwie można też spotkać się ze stanowiskiem opowiadającym się za ściślejszym powiązaniem pierwszej czynności egzekucyjnej w ujęciu art. 805 k.p.c. z faktycznym wszczęciem egzekucji²⁸.

Zgodnie z poglądem K. Korzana pierwszą czynność egzekucyjną stanowi zajęcie egzekucyjne, natomiast dalszymi czynnościami egzekucyjnymi są m.in.: opis i oszacowanie nieruchomości, zbycie rzeczy, plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji, wezwanie do zapłaty należności w egzekucji z nieruchomości, pozostawienie dłużnikowi zarządu w toku egzekucji z nieruchomości, zwolnienie dotychczasowego dozorczy i ustanowienie nowego²⁹. K. Korzan podkreślał, że czynności egzekucyjne mogą być podejmowane wyłącznie przez organy egzekucyjne. Organy te mogą podejmować też inne czynności – tzw. „czynności procesowe zwykłe”, do których zaliczają się wszystkie czynności niebędące czynnościami egzekucyjnymi, jak np.: grzywny porządkowe, ustanowienie kuratora w razie śmierci strony postępowania, wstrzymanie się z dokonaniem czynności

²⁷ T. Ereciński, H. Pietrzkowski [w:] T. Ereciński, H. Pietrzkowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 5, *Postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2016, LEX, komentarz do art. 759 k.p.c.

²⁸ Zob.: O. Marcewicz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, t. 2, Art. 730–1217, red. A. Jakubecki, LEX 2019, komentarz do art. 805 k.p.c.; T. Ereciński, H. Pietrzkowski, *Kodeks postępowania cywilnego...*, t. 5, LEX, komentarz do art. 805 k.p.c.; D. Zawistowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4, *Artykuły 730–1088*, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021, LEX, komentarz do art. 805 k.p.c.; M. Rzewuski, *Glosa do uchwały SN z 19.04.2007 r., III CZP 16/07*, OSNC 2008/6, poz. 58.

²⁹ K. Korzan, *Sądowe...*, s. 230–232.

w myśl art. 822 k.p.c., dokonywanie zapisów w księdze pieniężnej i repertoriach.

Za prawidłowy należy uznać pogląd przedstawiony przez A. Marciniaka, który stwierdza, że „jeżeli wniosek o wszczęcie egzekucji (odpowiednio: żądanie, zarządzenie, polecenie) jest formalnie prawidłowy, dopuszczalny i zasadny, dochodzi do wszczęcia egzekucji przez dokonanie przez organ egzekucyjny pierwszej czynności egzekucyjnej (art. 805 k.p.c.). Przy egzekucji świadczeń pieniężnych pierwszą czynnością egzekucyjną jest zajęcie określonego składnika majątku dłużnika (art. 845 § 1, art. 881 § 1, art. 890 § 1, art. 896 § 1 i art. 923–925 k.p.c.). Egzekucja sądowa świadczeń pieniężnych rozpoczyna się zatem z chwilą zajęcia przez komornika określonego składnika majątku dłużnika. Od tej chwili aktualny staje się zbieg egzekucji sądowych”³⁰. Stanowisko to zdaje się akcentować nadrzędny cel postępowania egzekucyjnego, który – za E. Wengerkiem – można określić jako przymusowe urzeczywistnienie cywilnego prawa materialnego, przy pomocy szeregu środków przymusu, które to mają wymusić na dłużniku spełnienie określonego świadczenia³¹.

Argumentem przemawiającym za tym, że termin czynności egzekucyjnej należałoby wyjaśniać jako każdą formalną czynność organu egzekucyjnego, podjętą wobec podmiotu egzekucji na podstawie przyznanych mu uprawnień władczych, bezpośrednio zmierzającą do wyegzekwowania dochodzonych na rzecz wierzyciela należności³² (wraz z kosztami egzekucyjnymi), jest postrzeganie egzekucji przez pryzmat jej zbiegu; zbiegu egzekucji – jednej lub kilku – a nie zbiegu postępowania egzekucyjnego. Zbiegu, którego charakter musi być

³⁰ A. Marciniak, *Zbieg egzekucji sądowych*, PS 1999/7–8, s. 47.

³¹ E. Wenger, *Sądowe...*, s. 9.

³² Por.: R. Kowalkowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, red. Z. Szczurek, Sopot 2005, LEX; E. Wenger, *Sądowe...*, s. 75–76; Z. Świeboda, *Pojęcie i rodzaj czynności egzekucyjnych sądu*, „Palestra” 1976/10, s. 50 i 53; H. Mądrzak, *Czynności egzekucyjne (analiza pojęcia)*, PES 1994/8, s. 108 i 111 – przypisy Autora.

rzeczywisty, a nie potencjalny³³. Do zbiegu egzekucji dochodzi, kiedy egzekucja zostaje wszczęta przez co najmniej dwa organy egzekucyjne (sądowe lub administracyjne) z tego samego przedmiotu egzekucji. Dlatego też czynność egzekucyjna w ścisłym znaczeniu powinna być rozumiana jako wszczęcie egzekucji (zajęcie egzekucyjne) przez organ egzekucyjny lub dalsze czynności związane z kolejnymi etapami prowadzenia tejże egzekucji (np. ukończenie opisu i oszacowania nieruchomości).

1.2.1. Zawiadomienie dłużnika przy pierwszej czynności egzekucyjnej

Jednym z pierwszych pism kierowanych do dłużnika jest zawiadomienie o wszczęciu egzekucji w trybie art. 805 k.p.c. Doręczane jest ono przy pierwszej czynności egzekucyjnej, wraz z podaniem treści tytułu wykonawczego i wymienieniem sposobu (sposobów) egzekucji oraz wymaganymi prawem pouczeniami. Powyżej wskazana norma prawna w sposób bezpośredni odwołuje się do pojęcia czynności egzekucyjnej. Z literalnego brzmienia przepisu wynika, że komornik nie zawiadamia dłużnika o wszczęciu postępowania egzekucyjnego, lecz dopiero o wszczęciu egzekucji. Do przedmiotowego zawiadomienia dołącza się sporządzony przez organ egzekucyjny odpis tytułu wykonawczego albo zweryfikowanego przez komornika dokumentu, o którym mowa w art. 797 § 3 k.p.c. Zgodnie z przywołanym przepisem komornik poucza dłużnika również o treści przepisów działu V tytułu I części trzeciej k.p.c. oraz o prawie i sposobie złożenia wniosku o ograniczenie egzekucji, a także o treści art. 52a i 54 Prawa bankowego³⁴ oraz art. 13g ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych³⁵, jak również o sposobie realizacji

³³ M. Korobłowski, *Zbieg egzekucji sądowej i administracyjnej*, PS 2015/6, s. 73–87, LEX; podobnie J. Olszanowski, *Zbieg egzekucji w sądowym i administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym*, Warszawa 2016, rozdział I. Postępowanie egzekucyjne w ogólności, punkt 1.3. Przesłanka pozostawania w toku zbiegających się egzekucji, LEX.

³⁴ Ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 2439 ze zm.).

³⁵ Ustawa z 5.11.2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 924 ze zm.).

uprawnień wynikających z tych przepisów. Z przywołanego przepisu nie wynika obowiązek wskazania przez komornika wysokości dochodzonych kosztów postępowania egzekucyjnego w zawiadomieniu o wszczęciu egzekucji. Obowiązek ich wskazania konstytuuje przepis art. 763 § 3 k.p.c., który stanowi, że w każdym piśmie kierowanym do strony komornik podaje aktualną wysokość należności będących przedmiotem egzekucji. Przepis ten dotyczy zarówno kwot dochodzonych na poczet tytułu wykonawczego, jak i kosztów prowadzonego przez komornika postępowania.

Wszczęcie postępowania egzekucyjnego skutkuje przerwaniem biegu przedawnienia roszczenia – od momentu nadania zasadnego wniosku egzekucyjnego w placówce operatora pocztowego³⁶ czy złożenia go w kancelarii. Jeżeli wniosek egzekucyjny dotknięty jest brakami formalnymi, które następnie zostaną uzupełnione z zachowaniem terminu do ich uzupełnienia, skutek biegu przedawnienia następuje od dnia pierwotnego złożenia wniosku. Jeśli braki zostaną uzupełnione po upływie terminu do ich uzupełnienia, za przerwanie biegu przedawnienia uważany jest dzień uzupełnienia wniosku. Przy wszczęciu egzekucji organ egzekucyjny jest zobligowany do zbadania z urzędu, czy wniosek egzekucyjny spełnia wymogi formalne, w tym – czy tytuł wykonawczy nie jest przedawniony, a także czy strony posiadają zdolność sądową i czy egzekucja jest dopuszczalna ze względu na jej przedmiot lub podmiot.

W praktyce komorników sądowych utrwaliło się przekonanie, że norma art. 805 k.p.c. ma charakter kompleksowy i odnosi się do wszystkich sposobów egzekucji, które zostaną w toku postępowania wszczęte na wniosek wierzyciela albo z urzędu. Tymczasem należy zauważyć, że w zawiadomieniu w myśl art. 805 § 1 k.p.c. następuje tylko „wymienienie sposobu egzekucji”, co nie jest równoznaczne z faktycznym wszczęciem egzekucji w ramach tych sposobów. W doktrynie podnosi się, że komor-

³⁶ Przepisem art. 1 pkt 1 ustawy z 11.08.2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1655) znolizowano art. 165 § 2 k.p.c. – obecnie termin liczony jest od nadania przesyłki poleconej w placówce operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe (Dz.U. z 2022 r. poz. 896) lub placówce innego podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie Unii Europejskiej.

nik, wszczynając kolejne egzekucje, nie jest obowiązany do zawiadomienia dłużnika w trybie art. 805 k.p.c., o ile sposób ten zostanie wymieniony w pierwszym zawiadomieniu o wszczęciu egzekucji. Z uwagi na fakt, że przepis wprost wskazuje adresata zawiadomienia o wszczęciu egzekucji (dłużnika), to tym samym nie znajduje uzasadnienia przesyłanie przedmiotowego pisma wierzycielowi, który w trybie art. 763 § 1 k.p.c. powinien być zawiadomiony o wszczęciu egzekucji z danego składnika majątku dłużnika. Wszczęcie egzekucji wiąże się ze spełnieniem szeregu wskazanych przez ustawę przesłanek, a przede wszystkim ze skonkretyzowaniem zajmowanego składnika majątku dłużnika. Samo wymienienie sposobów egzekucji w zawiadomieniu o wszczęciu egzekucji nie może skutkować odpowiedzialnością dłużnika z art. 300 Kodeksu karnego³⁷, jeżeli ten usuwa (lub ukrywa, zbywa, darowuje, niszczy, rzeczywiście lub pozornie obciąża albo uszkadza) składniki swojego majątku, objęte tym sposobem egzekucji³⁸. Czynności prawne dłużnika dokonane z pokrzywdzeniem wierzycieli przed wszczęciem egzekucji mogą być podstawą żądania uznania czynności prawnej za bezskuteczną względem wierzyciela (na podstawie art. 527 Kodeksu cywilnego³⁹ – *actio pauliana*). Jednakże pozorna czynność prawna jest bezwzględnie nieważna i nie ma konieczności występowania ze skargą pauliańską⁴⁰.

Komornik jest administratorem danych osobowych, które są przetwarzane w ramach prowadzonych przez niego postępowań. Przetwarzanie danych osobowych jest dopuszczalne, jeżeli jest ono niezbędne dla spełnienia obowiązku lub realizacji uprawnienia, które przewidziane są w przepisach prawa⁴¹. Dlatego przy pierwszej czynności egzekucyjnej wobec dłużnika oraz pierwszej czynności komornika w stosunku do innych osób fizycznych uczestniczących w postępowaniu komornik

³⁷ Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1138).

³⁸ E. Wengerek [w:] *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części II i III k.p.c.*, red. M. Romańska, Warszawa 2009, s. 255.

³⁹ Ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.).

⁴⁰ A. Stępień-Sporek [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. J. Ciszewski, Warszawa 2014, komentarz do art. 527 k.p.c.

⁴¹ W. Tomalak, *Status ustrojowy i procesowy komornika sądowego*, Warszawa 2014, rozdział 2. Egzekucja świadczeń alimentacyjnych, punkt 2.4. Obowiązek przeprowadzenia dochodzenia przez komornika, LEX.

powinien wskazać, że jest administratorem tych danych, i podać informacje, o których mowa w art. 133 RODO⁴², m.in. z powołaniem się na art. 6 ust. 1 lit. c RODO⁴³ i art. 3 u.k.s. Z przepisu art. 164a u.k.s. wywodzi się, że komornik jest zwolniony z obowiązku informacyjnego wynikającego z art. 14 RODO⁴⁴.

1.2.2. Wezwanie do złożenia wykazu majątku w kontekście pierwszej czynności egzekucyjnej

Wezwanie dłużnika do złożenia wykazu majątku na podstawie art. 801 § 1 pkt 2 k.p.c. jest czynnością komornika od 8.09.2016 r.⁴⁵ Zgodnie z art. 801 § 1 pkt 2 k.p.c., jeżeli wierzyciel albo zarządzający przeprowadzenie egzekucji sąd, albo uprawniony do żądania przeprowadzenia egzekucji organ nie wskażą majątku pozwalającego na zaspokajanie świadczenia, komornik z urzędu wzywa dłużnika do złożenia wykazu majątku. „Z treści powołanego przepisu wynika wprost, że wezwanie takie powinno zawierać: 1) wezwanie do złożenia wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności, 2) uprzedzenie dłużnika o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia oraz 3) pouczenie dłużnika o tym, że w razie niezłożenia wykazu majątku wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika”⁴⁶.

⁴² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1, ze zm.).

⁴³ Przetwarzanie danych przez komornika jest zgodne z prawem wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest niezbędne do wypełnienia obowiązków wynikających z ustawy.

⁴⁴ P. Dzienis [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, red. R. Reiwer, Warszawa 2021, Legalis, komentarz do art. 164a u.k.s.

⁴⁵ Ustawa z 10.07.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1311 ze zm.).

⁴⁶ A. Laskowska-Hulisz, *Rozdział VI. Złożenie przez dłużnika wykazu majątku komornikowi sądowemu w postępowaniu egzekucyjnym w sprawach cywilnych (art. 801¹ KPC)* [w:] *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Nowe wyzwania i perspektywy*, red. J. Jagieła, Warszawa 2020, Legalis.

Ustawodawca nie wskazuje, w jakiej formie komornik ma dokonać czynności wezwania dłużnika do złożenia wykazu majątku. W doktrynie podkreśla się, że co do zasady powinna być to forma pisemna, jednak bez wskazania, czy wezwanie dłużnika powinno nastąpić w ramach postanowienia, zarządzenia, czy jeszcze innej formy. Zdaniem A. Laskowskiej-Hulisz komornik może wezwać do złożenia wykazu majątku ustnie, jeżeli jest to usprawiedliwione okolicznościami sprawy. Jako przykład A. Laskowska-Hulisz podaje wezwanie dłużnika do złożenia wykazu majątku podczas zajęcia ruchomości o wartości, która nie wystarcza na zaspokojenie wierzyciela, przy czym we wniosku egzekucyjnym nie wskazano innego majątku, a w toku postępowania nie został on ustalony⁴⁷.

Zgodnie z art. 801¹ § 2 k.p.c., jeżeli dłużnik bez usprawiedliwionej przyczyny nie złoży wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności albo nie udzieli odpowiedzi na zadane mu pytanie, komornik może ukarać go grzywną. W doktrynie i judykaturze dominuje pogląd, że zastosowanie kary grzywny jako środka przymusu jest dopuszczalne dopiero po uprzednim pouczeniu dłużnika o możliwości jego zastosowania⁴⁸. Z uwagi na zmianę przepisu art. 801¹ k.p.c. od 1.01.2019 r. pogląd ten stracił jednak na aktualności⁴⁹. W wyniku nowelizacji wykreślono art. 801¹ § 5 k.p.c. o następującym brzmieniu: „Przepisy art. 913 § 1, art. 916, art. 917, art. 918¹, art. 919 oraz art. 1053 § 2 stosuje się odpowiednio, z tym że postanowienie o ukaraniu dłużnika grzywną wydaje komornik. O przymusowym doprowadzeniu dłużnika albo zastosowaniu aresztu nieprzekraczającego miesiąca orzeka sąd na wniosek komornika”. Obecnie art. 801¹ § 5 k.p.c. stanowi wyłącznie o odpowiednim stosowaniu przepisów art. 916 § 3 oraz art. 919 k.p.c., dotyczących wyjawienia majątku przed sądem. W myśl art. 919 k.p.c. za osobę, która nie ma zdolności procesowej, wykaz i przyrzeczenie obowią-

⁴⁷ A. Laskowska-Hulisz, *Rozdział VI. Złożenie przez dłużnika wykazu majątku...*, Legalis.

⁴⁸ M. Mrówczyński, *Wyjawienie majątku w świetle znnowelizowanych przepisów postępowania cywilnego*, PPEgz. 2006/7–8, s. 18 i n.; postanowienie SR w Gdańsku-Południe z 9.08.2018 r., XII 1Co 478/2018, LEX nr 2530599.

⁴⁹ Art. 261 pkt 9 u.k.s.

zany jest złożyć jej przedstawiciel ustawowy. Stosownie do art. 916 § 3 k.p.c. – w razie niezłożenia wykazu majątku przez dłużnika będącego osobą prawną lub jednostką organizacyjną niebędącą osobą prawną, ale posiadającą z mocy ustawy zdolność prawną, ukaraniu grzywną podlegają osoby uprawnione do działania w jej imieniu. Brak odwołania do stosowania przepisów art. 916 § 1 i 2 k.p.c. nie pozbawia komornika możliwości ukarania grzywną dłużnika, który nie złożył wykazu majątku na wezwanie, ale nie został pouczony o grożącej mu sankcji grzywny. Innymi słowy, niepouczenie dłużnika o możliwości ukarania grzywną nie skutkuje wadliwością czynności zastosowania tego środka przymusu. Natomiast następcze dokonanie czynności przez dłużnika albo umorzenie postępowania egzekucyjnego przed zapłatą grzywny nie wywołują skutku umorzenia tej grzywny *ipso iure*.

Jednocześnie należy zauważyć, że w kontekście grzywny ustawa posługuje się sformułowaniem „sąd skazuje” (np.: art. 120 § 4, art. 214 § 2 i 3, art. 251, art. 274 § 1, art. 429 k.p.c.) albo „podlega grzywnie” (np. art. 255, 475 k.p.c.), a w odniesieniu do komornika ustawa stanowi o „ukaraniu” (art. 762, art. 801¹ § 3 k.p.c.). W myśl art. 163 § 3 zdanie pierwsze w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. grzywnę wymierza się w kwocie do 3000 złotych. Procedurę ściągania grzywien reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie grzywien z 29.07.2016 r.⁵⁰ Egzekucja grzywien prowadzona jest według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, przy uwzględnieniu odrębności wynikających ze wskazanego powyżej rozporządzenia w sprawie grzywien. Przepis art. 768¹ k.p.c. stanowi, że prawomocne postanowienie komornika o ukaraniu grzywną podlega wykonaniu w drodze egzekucji sądowej, bez zaopatrywania go w klauzulę wykonalności⁵¹. Stosownie do art. 163 § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. grzywny ściąga się

⁵⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 29.07.2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia egzekucji grzywien i kar pieniężnych orzeczonych w postępowaniu cywilnym, a także kosztów sądowych w sprawach cywilnych, przysługujących Skarbowi Państwa (Dz.U. poz. 1227). Obecnie kwestie egzekwowania grzywien reguluje ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2021 r. poz. 53 ze zm.).

⁵¹ I. Gromska-Szuster [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, Artykuły 1–366, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021, komentarz do art. 163 k.p.c.

w drodze egzekucji sądowej na rzecz wierzyciela – Skarbu Państwa. W tym miejscu należy nadmienić, że przy częstych nowelizacjach regulacji egzekucyjnych zanikają przepisy wykonawcze odnoszące się do procedury egzekwowania grzywny⁵². Obecnie przepisy nie regulują kwestii czynności komornika po wydaniu przez niego postanowienia o ukaraniu grzywną⁵³. O ile art. 762 § 3 k.p.c. przewiduje, że wypis postanowienia o ukaraniu grzywną organ egzekucyjny doręcza osobie ukaranej, stronom oraz prokuratorowi, o tyle w przepisach dotyczących nałożenia na dłużnika grzywny za niezłożenie wykazu majątku brak jest podobnych unormowań. Taki stan rzeczy skutkuje brakiem jednolitości w praktyce egzekucyjnej. Komornik jest uprawniony do ukarania grzywną również – poza powyżej wskazanymi przepisami – na podstawie przepisów: art. 764, 886, 892 i 902 k.p.c.⁵⁴ Na postanowienie sądu w przedmiocie ukarania grzywną przez komornika przysługuje zażalenie (art. 768 k.p.c.).

Niezłożenie przez dłużnika wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności, mimo ukarania go grzywną, uprawnia wierzyciela egzekwującego do złożenia wniosku o przymusowe doprowadzenie dłużnika w celu wykonania wezwania komornika (art. 801¹ § 3 k.p.c.). Wniosek taki składa się do komornika ogólnej właściwości dłużnika. W razie złożenia wniosku do komornika, który nie działa przy sądzie ogólnej właściwości dłużnika, ale dotychczasowo prowadzącego postępowanie, wniosek o doprowadzenie dłużnika uważa się za żądanie przekazania sprawy komornikowi właściwości ogólnej. W takiej sytuacji wierzyciel może we wniosku wskazać komornika właściwości ogólnej dłużnika, do którego ma zostać przekazana sprawa. W przypadku gdy nie zostanie on wskazany, komornik przekazuje sprawę według własnego wyboru (art. 801¹ § 4 k.p.c.).

⁵² Dawny § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 9.03.1968 r. w sprawie czynności komorników (Dz.U. Nr 10, poz. 52), uchylone z dniem 8.09.2016 r.

⁵³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 9.03.1968 r. w sprawie czynności komorników.

⁵⁴ D. Zawistowski [w:] *Kodeks postępowania...*, t. 4, red. T. Wiśniewski, komentarz do art. 768 k.p.c.